

Nr 165.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anvisande av vissa anslag till det civila luftskyddet; given Stockholms slott den 8 mars 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, frågan om anvisande av vissa anslag till det civila luftskyddet och anför därvid följande.

I. Inledning.

I skrivelse den 8 september 1939 hemställde *luftskyddsinspektionen* om anvisande av vissa anslag för budgetåret 1940/41 för följande ändamål, nämligen 1) till civilt luftskydd: gasskyddsutrustning, 2) till civilt luftskydd: underhåll och kontroll av gasskyddsmateriel m. m., 3) till civilt luftskydd:

Bihang till riksdagens protokoll 1940. 1 saml. Nr 165.

584 40

alarmeringsanordningar, 4) till civilt luftskydd: statens luftskyddsskola och 5) till civilt luftskydd: bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m. I sin skrivelse erinrade luftskyddsinspektionen tillika, att jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1939 chefen för socialdepartementet tillkallat sakkunniga för verkställande av utredning beträffande vissa frågor avseende det civila luftskyddet, därvid de sakkunniga bland annat hade att undersöka frågan om grunderna för statsbidrag till kommuner för anordnande av skyddsrum och därmed sammanhängande spörsmål. I avvaktan på resultatet av de sakkunnigas utredning ansåg sig inspektionen icke böra framlägga någon beräkning rörande anslaget för nästa budgetår till civilt luftskydd: bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum.

Nyssnämnda sakkunniga, vilka antagit benämningen *1939 års luftskyddsutredning*, avgåvo den 20 december 1939 betänkande med utredning och förslag angående civilbefolkningens förseende med gasmasker samt inrättande av skyddsrum för luftskyddsändamål (se statens off. utredn. 1939: 42).

Då utredningen i berörda anslagsfrågor vid tidpunkten för avlåtande av 1940 års statsverksproposition ännu icke var avslutad, kunde vid nämnda tidpunkt definitiva förslag i dessa frågor icke framläggas för riksdagen. Anslagen blevo därför i statsverkspropositionen allenast preliminärt beräknade, därvid anslagen upptogs på sätt framgår av följande sammanställning.

Ändamål.	Belopp, kronor.
Civilt luftskydd: gasskyddsutrustning, reservationsanslag	2,000,000
Civilt luftskydd: underhåll och kontroll av gasskyddsmateriel m. m., förslagsanslag	200,000
Civilt luftskydd: statens luftskyddsskola, förslagsanslag	45,500
Civilt luftskydd: bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m.	200,000
Civilt luftskydd: bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum, reservationsanslag	1,000,000
Summa kronor	3,445,000

För civilt luftskydd: alarmeringsanordningar beräknades icke i statsverkspropositionen något belopp.

Vid uppskattningen i nämnda proposition av medelsbehovet för nästa budgetår hade hänsyn tagits dels till de anslag, som för vissa av här ifrågasvarande ändamål anvisats å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40, dels ock till de anslag, som i proposition den 4 januari 1940, nr 2, för dylika ändamål äskats å tilläggsstat II till riksstaten för nämnda bugetår.

Över 1939 års luftskyddsutrednings betänkande avgåvos utlåtanden av luftskyddsinspektionen, chefen för försvarsstaben, försvarsväsendets kemiska anstalt, medicinalstyrelsen, statskontoret, byggnadsstyrelsen, armé-, marin- och flygförvaltningarna, generalpoststyrelsen, järnvägsstyrelsen, telegrafstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt överståt-

hållarämbetet och länsstyrelserna i länen. Vidare avgåvos yttranden över betänkandet av stadsfullmäktige i Stockholm, Göteborg, Malmö, Borås, Gävle, Sundsvall och Kalmar, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska landstingsförbundet, Sveriges fastighetsägareförbund, Stockholms fastighetsägareförening, hyresgästernas riksförbund, hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a., Sveriges industriförbund, svenska kommunaltekniska föreningen, föreningen Sveriges stadsarkitekter, svenska arkitekters riksförbund och svenska teknologföreningen.

Vid yttranden av länsstyrelserna fogades i åtskilliga fall yttranden av luftskyddschefer, försvarsassistenter, kommunala myndigheter, fastighetsägareföreningar m. fl.

Omförmälda betänkande har föranlett framläggande för 1940 års riksdag av ett flertal förslag. En närmare redogörelse härför kommer att lämnas i det följande.

I skrivelse den 2 mars 1940 har *luftskyddsinspektionen* ingivit förnyad framställning rörande anslagsbehovet för det civila luftskyddet. Inspektionen anför däri inledningsvis, att det utrikespolitiska läget för Sveriges vidkommande under den senaste tiden ytterligare skärpts och att angelägenheten av att snarast möjligt vinna en god beredskap inom det civila luftskyddet blivit alltmera påtaglig. I följd därav hade inspektionen vid sina överväganden utgått från att de åtgärder, som till vinnande av en dylik beredskap omedelbart kunde företagas, också borde komma till stånd. I följd därav framlade inspektionen äskanden av större omfattning än tidigare skett. Därjämte föreslog inspektionen anvisande av anslag såväl å tilläggsstat för innevarande budgetår som ock å riksstaten för budgetåret 1940/41.

Jag anhåller nu att få till närmare prövning upptaga föreliggande frågor om anslag till det civila luftskyddet, därvid jag kommer att var för sig behandla varje särskild anslagsfråga.

II. Civilt luftskydd: Gasskyddsutrustning.

Folkgasmasker.

Förslag till och beslut av 1939 års urtima riksdag m. m.

Under de senaste åren hava under rubriken civilt luftskydd: gasskyddsutrustning anvisats reservationsanslag å betydande belopp. Den utrustning, för vilken dessa anslag avsetts, har huvudsakligen utgjorts av dels gasmasker, gasskyddskläder och annan personlig utrustning för aktiv personal inom det civila luftskyddets olika grenar, dels vissa behandlingsapparater för hjälpplatser. Emellertid hava medel även anvisats för anskaffande av vissa gasmasker av enklare typ avsedda för den icke aktiva civilbefolkningen, s. k. folkgasmasker.

I *proposition den 8 september 1939, nr 1*, med förslag till tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 hemställde Kungl. Maj:t, att å sagda tilläggsstat måtte till civilt luftskydd: gasskyddsutrustning anvisas ett reserva-

tionsanslag av 6,800,000 kronor, därav ett belopp av 840,000 kronor avsågs för anskaffande av folkgasmasker.

I *skrivelse den 4 oktober 1939, nr 6*, anmälde 1939 års *urtima riksdag*, att riksdagen anvisat omförmälda anslag. I skrivelsen anförde riksdagen följande.

I det av Kungl. Maj:t äskade anslaget inginge bland annat en post å 840,000 kronor för en första beställning av folkgasmasker, d. v. s. skyddsmasker av en mera enkel typ än den som användes exempelvis av luftskyddspersonalen. Sistnämnda belopp, 840,000 kronor, hade beräknats med utgångspunkt från ett förslag avseende anskaffande av 200,000 gasmasker genom import till ett pris av 4 kronor 20 öre per styck. Sedan det emellertid visat sig, att dessa i utlandet tillverkade gasmasker ej skulle bliva av beskaffenhet, som kunde av luftskyddsinspektionen godkännas, hade i stället planlagts en forcerad inhemsk tillverkning av folkgasmasker. Under förutsättning av bindande första order på 500,000 folkgasmasker skulle det mellan staten och de nya inhemska tillverkarna avtalade priset komma att uppgå till cirka 5 kronor. Sammanlagda kostnaden för 500,000 masker kunde alltså beräknas till cirka 2,500,000 kronor, av vilket belopp dock viss del först skulle behöva framdeles av riksdagen anvisas.

Riksdagen hade funnit sig böra medgiva, att den sålunda planerade inhemska beställningen av folkgasmasker ägde rum. Den medelsanvisning, som till en början erfordrades, syntes kunna uppskattas till 840,000 kronor.

Spörsmålet om det sätt på vilket gasmaskerna borde tillhandahållas allmänheten hörde till de frågor, som 1939 års luftskyddsutredning hade att överväga. Riksdagen förutsatte, att därvid jämväl uppmärksammades, huruvida ej enskilda borde bidra till kostnaden för sin gasmaskutrustning. Det vore uppenbart, att på detta sätt utgifterna skulle nedbringas.

Sedan härefter luftskyddsinspektionen i skrivelse den 1 december 1939 hemställt om bemyndigande för inspektionen att i enlighet med skrivelsen bifogade förslag med tre svenska firmor sluta avtal om tillverkning och leverans av tillhoppa 500,000 folkgasmasker lämnade Kungl. Maj:t genom beslut den 8 december 1939 inspektionen det begärda bemyndigandet.

1939 års luftskyddsutredning.

Utredningen lämnade i sitt betänkande en närmare redogörelse beträffande gasfaran och möjligheterna att skydda sig däremot. Utredningen uttalade härefter, att utredningen funne det uppenbart, att i händelse av krig en stor del av civilbefolkningen kunde bliva i behov av personlig gas-skyddsutrustning, men att av praktiska skäl vidlyftigare sådan utrustning än gasmask icke kunde ifrågakomma. Utredningen förklarade, att det syntes väl motiverat att genom statliga åtgärder underlätta civilbefolkningens förseende med gasmasker.

Rörande sättet för anskaffande av folkgasmasker anförde utredningen, att staten borde åta sig ansvaret för att gasmasker för civilbefolkningen vid behov funnes tillgängliga inom landet, vilken fråga borde lösas genom statsinköp hos enskilda svenska tillverkare. Utredningen erinrade även, att Kungl. Maj:t med riksdagens begivande den 8 december 1939 uppdragit åt luftskyddsinspektionen att hos inhemska tillverkare beställa

tillhopa 500,000 gasmasker för den i luftskyddet icke aktivt deltagande civilbefolkningens behov.

Med avseende å behovet av folkgasmasker framlade utredningen ingående beräkningar.

Utredningen erinrade till en början, att enligt 1 § av luftskyddskungörelsen den 10 juni 1938 (nr 307) de orter, där mera omfattande planläggning av luftskyddet anses böra äga rum, benämnas luftskyddsorter och med hänsyn till faran för luftanfall indelas i klasser. Vidare erinrade utredningen, att med stöd av nämnda författningsrum 342 särskilda områden av landet klassificerats såsom luftskyddsorter, därvid dessa indelats i fyra klasser — A, B, C och D — på sådant sätt, att de mest hotade områdena hänförs till klass A, de något mindre utsatta till klass B o. s. v.

Utredningen utgick från att behov av gasmasker knappast komme att förefinnas utanför luftskyddsorterna.

Vidare räknade utredningen med att även inom luftskyddsorterna behov av gasmasker icke föreläge för en stor del av befolkningen. Sålunda hade utredningen frånräknat 1) befolkningen inom de mindre tätt bebyggda delarna av luftskyddsorterna, 2) barn under 7 års ålder, 3) den del av den vuxna befolkningen, som kunde beräknas bortflytta i händelse av krig, samt 4) den del av befolkningen, som kunde antagas komma att tagas i anspråk för krigstjänst eller aktiv luftskyddstjänst. Enligt utredningens kalkyler skulle, därest den efter dessa avdrag återstående befolkningen i luftskyddsorterna försåges med gasmasker, behöva anskaffas i runt tal 1,650,000 gasmasker, därav för A-orterna 955,000, för B-orterna 340,000, för C-orterna 220,000 och för D-orterna 135,000.

Utredningen anförde vidare, att det syntes sannolikt, att gasanfall komme att i första hand riktas mot sådana orter, där stora eller eljest betydelsefulla verkningar kunde påräknas. Med hänsyn därtill hade utredningen efter samråd med militär sakkunskap inom försvarsstaben kommit till den uppfattningen, att man tills vidare kunde låta sig nöja med att anskaffa gasmasker åt befolkningen i luftskyddsorter av A- och B-klass. I den mån invånarna i landets övriga delar ansåge sig vara i behov av gasmasker, syntes det enligt utredningen alltjämt få ankomma på dem själva att sörja för anskaffningen därav.

Då enligt beräkningarna för A- och B-orternas del skulle erfordras i runt tal 1,295,000 gasmasker, ansåg sig utredningen med hänsyn till behovet av en viss marginal böra uppskatta det antal gasmasker, som borde anskaffas genom statens försorg till minst 1,300,000 gasmasker.

Rörande valet av gasmasktyp meddelade utredningen, att man bland fackmän i Sverige uppdelade gasmaskerna i tre huvudtyper, nämligen A-typen, B-typen och C-typen. Av dessa begagnades A-typen vid armén och av luftskyddspersonal i allmänhet. B-typen vore av något enklare slag, men kunde utan svårighet användas i mindre påfrestande luftskyddstjänst. C-typen åter lämpade sig egentligen endast för personer, som icke hade speciella arbetsuppgifter att fullgöra under gasanfall. Medan en gasmask av A-typ i regel

kostade 20 kronor och en gasmask av B-typ 10 à 15 kronor kunde en ur skyddssynpunkt fullt effektiv och betryggande gasmask av C-typ tillverkas för 5 à 6 kronor. Med hänsyn därtill och till vad utredningen under besök vid försvarsväsendets kemiska anstalt inhämtat rörande C-gasmaskernas resistenstid under olika förhållanden hade utredningen kommit till den uppfattningen, att C-gasmaskerna mest lämpade sig för civilbefolkning i allmänhet.

Beträffande sättet för tillhandahållande av folkgasmasker åt allmänheten anförde utredningen bland annat.

Även om själva anskaffningen av folkgasmasker ombesörjdes av staten, vore därmed icke givet, att kostnaden för civilbefolkningens förseende med gasmasker i dess helhet borde stanna å statsverket. Det syntes i princip rimligt, att de enskilda själva finge bekosta sin gasskyddsutrustning. Vissa svårigheter uppstode emellertid därvid. En av dessa bestode däri, att utgifterna för ändamålet skulle bli alltför betungande såväl för de obemedlade som för ett flertal av de mindre bemedlade. Frågan i vad mån de enskilda medborgarna kunde åläggas skyldighet att betala för sina gasmasker sammanhänge med spörsmålet, huruvida gasmaskerna redan i fredstid skulle tillhandahållas allmänheten eller om de tillsvidare borde läggas i förråd och utdelas först i händelse av krig. Med hänsyn till att gasmaskerna vore relativt ömtåliga, varför man finge räkna med relativt kort hållbarhetstid, därest de utlämnades till allmänheten, förklarade utredningen, att det icke kunde anses tillrådligt med sådan utdelning under fredstid. Utredningen förklarade sig vidare icke kunna förorda, att kostnaderna för anskaffningen av folkgasmasker skulle täckas genom försäljning av anvisningar eller eljest genom upptagande av personliga avgifter redan i fredstid. Att i händelse av krig fordra betalning av dem, till vilka gasmasker då skulle utdelas, vore icke heller tilltalande. Utredningen hade för sin del icke funnit någon utväg, varigenom önskemålet, att de enskilda medborgarna själva skulle bekosta sina gasmasker, kunde på lämpligt sätt tillgodoses. Utredningen hade emellertid i möjligaste mån velat söka förekomma, att kostnaderna för gasmaskanskaffningen drabbade andra än dem, vilkas behov av gasskydd det gällde att tillgodose. I sådant syfte föreslog utredningen, att nämnda kostnader fördelades mellan staten och de kommuner, där folkgasmasker i händelse av krig borde utdelas. Därmed vunnes åtminstone så mycket, att invånarna i de orter, för vilka gasmaskerna vore avsedda, i sista hand finge bära en större andel av kostnaderna än befolkningen i övrigt.

Sättet att förverkliga vad utredningen sålunda föreslagit torde vara, att Kungl. Maj:t bemyndigades att, där Kungl. Maj:t funne nödigt, att invånarna i viss ort vid luftanfall vore försedda med gasmasker, ålägga vederbörande kommun att anskaffa folkgasmasker till det antal Kungl. Maj:t bestämde. Kommun, som ålades dylik skyldighet, borde samtidigt beredas möjlighet att tillhandla sig gasmaskerna av staten mot en ersättning, som motsvarade viss del av kostnaderna för gasmaskernas anskaffande.

Efter överbärande av olika alternativ hade utredningen stannat för den uppfattningen, att ersättningen borde utgöra hälften av sammanlagda inköps- och förpackningskostnaden. Enligt vad utredningen inhämtat förefunnos utsikter för att staten skulle kunna inköpa erforderligt antal lämpliga folkgasmasker för ett pris av högst 5 kronor 75 öre per styck. Kostnaderna för gasmaskernas förpackande på ett för långvarig lagring lämpat sätt beräknades uppgå till omkring 30 öre per gasmask. Utredningens förslag rörande fördelningen av kost-

naderna för folkgasmaskernas anskaffande skulle sålunda innebära, att kommunerna finge vidkännas en utgift av högst 3 kronor för varje gasmask. Det kunde nämnas, att denna utgift, under förutsättning att den täcktes genom uttaxering under ett år, vid stickprov befunnits motsvara ett skattetryck av lägst 7, högst 16 öre per inkomstskattekrona.

Enligt utredningens förslag skulle föreskrift om rätt för Kungl. Maj:t att i vissa fall ålägga kommun att anskaffa gasmasker intagas i 11 § luftskyddslagen, som redan innehölle åtskilliga bestämmelser om kommuners och enskildas skyldighet att under fredstid tåla eller vidtaga luftskyddsåtgärder. Vidare framlade utredningen förslag till kungörelse om försäljning av folk-gasmasker samt till viss med förevarande spörsmål sammanhängande ändring i luftskyddskungörelsen. Beträffande innehållet i dessa författningsförslag anförde utredningen följande.

Försäljningen syntes böra ombesörjas av luftskyddsinspektionen och gasmaskerna torde böra levereras fraktfritt å de orter, för vilka de vore avsedda. Betalning syntes i allmänhet böra erläggas inom ett år från det vederbörande leverans blivit fullgjord. Under vissa omständigheter borde dock anstånd med betalningen kunna medgivas ytterligare ett år. Slutligen torde det vara lämpligt att skapa garanti för att icke kommunerna beredde sig ekonomiska fördelar genom att taga betalt för gasmaskerna, för den händelse de måste utdelas. Skulle sådant förekomma, borde vederbörande kommun kunna förpliktas att till staten erlægga fullt pris för gasmaskerna.

Vad anginge sättet för folkgasmaskernas tillhandahållande åt allmänheten, torde det böra ankomma på kommunerna att ombesörja gasmaskernas uppläggande i lättillgängliga förråd. Några svårigheter därvid syntes ej behöva möta, ty det beräknades, att ett utrymme av omkring 4 kubikmeter skulle förslå för lagring av 1,000 gasmasker. Kostnaderna för gasmaskernas förvaring syntes — i likhet med vad som gällde beträffande gasskyddsutrustning för luftskyddspersonal — böra bestridas av kommunerna. Slutligen kunde anmärkas, att det syntes böra tillkomma de lokala luftskyddsmyndigheterna att upprätta planer för utdelning av gasmaskerna.

Rörande kostnaderna för folkgasmaskernas anskaffande uttalade sig utredningen på följande sätt.

Enligt utredningens förslag skulle tills vidare anskaffas 1,300,000 gasmasker. Priset för gasmaskerna kunde beräknas bliva i genomsnitt 5 kronor 50 öre per styck. Därtill komme förpackningskostnader, beräknade till 30 öre per gasmask samt försändningskostnader, vilka icke syntes komma att överstiga 20 öre per gasmask. Statens kostnader för anskaffningen av folk-gasmasker kunde följaktligen antagas bliva i runt tal 6 kronor per gasmask eller för hela det parti, om vars anskaffande vore fråga, 7,800,000 kronor. Emellertid hade 1939 års urtima riksdag på förslag av Kungl. Maj:t anvisat ett belopp av 840,000 kronor till anskaffande av folkgasmasker. Återstående medelsbehov skulle sålunda utgöra 6,960,000 kronor. Det borde dock erinras, att utredningen räknade med att genom försäljning av gasmasker till kommunerna skulle komma att inflyta hälften av vad staten fått utgiva i inköps- och förpackningskostnader.

Yttranden över utredningens förslag.

De förslag, som av utredningen framlades beträffande frågan om anskaffning och förvaring av gasmasker, blevo i flertalet yttranden tillstyrkta eller lämnade utan erinran. I några avseenden framställdes emellertid erinringar.

I flera yttranden ifrågasattes, att gasmasker skulle tillhandahållas i större utsträckning än luftskyddsutredningen ansett. Uttalanden härom gjordes av *länsstyrelserna i Malmöhus, Örebro och Västernorrlands län, Sveriges industriförbund och försvarsassistenten i Malmöhus län.*

Länsstyrelsen i Södermanlands län ifrågasatte, huruvida icke staten i stället för kommun borde tillhandahålla gasmasker åt personer, som — utan att hänföras till aktiv luftskyddspersonal — vore anställda eller fullgjorde sin krigstjänstgöring vid industri- och andra företag för landets krigs- eller livsmedelsförsörjning och som sålunda arbetade för statens räkning. *Luftskyddschefen i Göteborg* framhöll, med instämmande av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, att skyldigheten att anskaffa gasmasker icke borde åvila endast vissa luftskyddsorter utan innefatta områden överhuvud, som kunde utgöra farozoner. Vidare borde alla företag, som ålades att anordna industri-luftskydd, förpliktas att anskaffa för personalens skydd erforderliga gasmasker. Liknande synpunkter anfördes av *luftskyddschefen i Malmö*. En motsatt mening uttalades av *industriförbundet*, som ansåg, att stat och kommun, som anskaffade gasmasker till en ort, borde utlämna sådana även till personalen i där befintliga industrier, även om dessa vid uppgörande av luftskyddsplan åtagit sig att vid luftskyddstillstånd anskaffa gasmasker till personalen.

Beträffande spørsmålet om hur kostnaderna skulle fördelas kommo olika meningar till uttryck. *Länsstyrelserna i Gotlands, Blekinge, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län, medicinalstyrelsen, luftskyddscheferna i Göteborg, Trollhättan och Karlskrona, stadsfullmäktige i Stockholm, Göteborg och Kalmar samt drätselkammaren i Karlskrona* framhöll, att kostnaderna för gasmasker åt civilbefolkningen helt borde åvila statsverket, enär det här vore fråga om ett statsintresse. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* anförde som skäl för sin åsikt härom, att hänsyn måste tagas därtill, att luftskyddsorterna under luftskyddstillstånd komme att utsättas för större påfrestningar i olika avseenden än landet i övrigt. Liknande synpunkter anfördes av de nyssnämnda *myndigheterna i Blekinge*. *Länsstyrelsen i detta län* ansåg det icke ligga någon obillighet i att de »lugna» orterna i samma mån som de mera utsatta finge deltaga i ifrågavarande kostnader. Under alla förhållanden borde föreskrift givas, att avvikelser från de vanliga bidragsreglerna skulle ske, då särskilda skäl talade därför. Sålunda borde Karlskrona stad, som vore en fästning, kunna helt befrias från att deltaga i kostnaderna för gasmaskanskaffning.

Några yttranden innehöllo förslag om att staten skulle bekosta gasskyddsutrustning till vissa särskilda grupper personer utöver de, som skola fullgöra luftskyddstjänst. *Överbefälhavaren* ansåg sålunda, att staten skulle anskaffa ett förråd av gasmasker, avsedda att utdelas åt invånarna i trakter, som kunde bliva berörda av krigsoperationer eller där trupper och militära anstalter av olika slag kunde komma att förläggas.

Luftskyddschefen i Mjölby framhöll, att, då en ort blivit ur luftskyddssynpunkt betydelsefull enbart på grund därav att en statlig inrättning förlagts dit, det icke vore rättvist, om icke staten å en sådan ort svarade för

de väsentliga kostnaderna för ortens luftskydd. *Vattenfallsstyrelsen* ansåg, att staten borde anskaffa gasskyddsmateriel åt sådan vid styrelsens verk anställd personal jämte familjemedlemmar, som icke erhöle sådan materiel på den grund, att de tillhörde den aktiva luftskyddstjänsten eller att kommunen tillhandahölle dem gasmasker.

Förslag till och beslut av 1940 års riksdag m. m.

I *propositionen den 4 januari 1940, nr 2*, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 föreslog Kungl. Maj:t, på min hemställan och i huvudsaklig anslutning till av luftskyddsinspektionen framlagda beräkningar, riksdagen att å nämnda tilläggsstat till civilt luftskydd: gasskyddsutrustning anvisa ett reservationsanslag av 9,320,000 kronor, därav 6,520,000 kronor skulle användas för anskaffande av folkgasmasker. Därvid beräknades, att för anskaffandet av de redan avtalade 500,000 folkgasmaskerna skulle — utöver det belopp av 840,000 kronor, som tidigare anvisats för ändamålet — erfordras ett belopp av omkring 1,985,000 kronor, medan ett belopp av omkring 4,535,000 kronor beräknades för inköp av ytterligare 800,000 folkgasmasker. Vid anmälan av denna anslagsfråga uttalade jag, att jag ännu icke vore i tillfälle att i detalj taga ställning till luftskyddsutredningens förslag rörande folkgasmaskerna, men att jag ansåge mig kunna utgå ifrån att snarast möjligt ett antal av 1,300,000 folkgasmasker borde anskaffas samt att kostnaderna för dessa borde i första hand gäldas av statsverket.

Riksdagen har bifallit Kungl. Maj:ts förslag rörande folkgasmaskerna. I sin den 13 februari 1940 dagtecknade skrivelse i ämnet, nr 20, anförde riksdagen, att riksdagen delade departementschefens uppfattning, att ytterligare 800,000 folkgasmasker borde snarast möjligt anskaffas samt att kostnaderna för dessa — liksom för de redan beställda folkgasmaskerna — borde i första hand bestridas av staten. Det för ändamålet beräknade beloppet fann riksdagen jämväl rimligt. Beträffande frågan om kostnadernas slutliga bestående yttrade riksdagen, att riksdagen torde få tillfälle att i annat sammanhang återkomma till denna fråga.

I *propositionen den 19 januari 1940, nr 18*, har Kungl. Maj:t på min hemställan för riksdagen framlagt *förslag till lag om vissa ändringar i luftskyddslagen*. Däri förordades i överensstämmelse med 1939 års luftskyddsutrednings förslag intagande i luftskyddslagen av en bestämmelse om skyldighet för kommun att i enlighet med av Konungen meddelade föreskrifter anskaffa och på betryggande sätt i lager förvara gasmasker för den del av befolkningen, som icke är avsedd att fullgöra luftskyddstjänst.

I samband med förordande av detta förslag framhöll jag beträffande frågan om bekostande av gasmaskutrustning, att kostnaderna för anskaffning av folkgasmasker enligt min mening borde bestridas av staten. I följd härav syntes det av utredningen framlagda förslaget till kungörelse om för-

säljning av folkgasmasker icke kunna läggas till grund för bestämmelser i ämnet.

Det i propositionen framlagda lagförslaget rörande skyldighet för kommunerna att anskaffa och förvara folkgasmasker har bifallits av *riksdagen*, som emellertid därvid icke uttalat sig rörande kostnadsfrågan.

Luftskyddsinspektionens skrivelse den 2 mars 1940.

Luftskyddsinspektionen anför följande.

De 1,300,000 folkgasmasker, för vilkas anskaffning medel beräknats å tilläggsstat I och II för budgetåret 1939/40, vore avsedda att tillhandahållas civilbefolkningen inom luftskyddsorter av klass A och B. Inspektionen hade i skrivelse den 19 februari 1940 i anledning av lagförslag angående anordnande av vissa skyddsrum förordat dylika skyddsanordningars vidtagande inom samtliga luftskyddsorter med hänsyn till de erfarenheter, som vunnits från krigshändelserna i Finland. Samma skäl syntes tala för att även civilbefolkningen inom luftskyddsorter av klass C och D utrustades med folkgasmasker. Efter de beräkningsgrunder, som 1939 års luftskyddsutredning utgått ifrån vid beräkningen av antalet för luftskyddsorter av klass A och B erforderliga folkgasmasker, skulle för landets luftskyddsorter av klass C och D erfordras i runt tal 250,000 folkgasmasker. Beräknades kostnaden för varje gasmask, inklusive förpacknings- och transportkostnader till 6 kronor, erfordrades för detta ändamål 1,500,000 kronor.

Departementschefen.

Vad först beträffar frågan i vilken omfattning folkgasmasker böra genom statens försorg anskaffas är jag i likhet med luftskyddsinspektionen av den uppfattningen, att dylika gasmasker böra anskaffas ej blott för civilbefolkningen å luftskyddsorter hänförliga till klasserna A och B utan även för civilbefolkningen å luftskyddsorter, som tillhöra klasserna C och D. I följd härav torde — utöver de folkgasmasker, för vilkas anskaffande medel redan anvisats — medel böra avses för ytterligare 250,000 gasmasker av detta slag.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen i ämnet har jag tidigare uttalat mig för att kostnaderna för gasmaskernas anskaffande böra bestridas av statsmedel. Härutöver vill jag nu tillägga, att jag icke finner mig kunna tillstyrka det av utredningen framlagda förslaget, att gasmaskerna skulle av staten försäljas till vederbörande kommuner, som därvid skulle få vidkännas halva anskaffnings- och förpackningskostnaden. Folkgasmaskerna torde böra genom luftskyddsinspektionens försorg kostnadsfritt tillställas kommunerna och av dessa förvaras i förråd för att av kommunerna vid behov tillhandahållas allmänheten. De jämförelsevis obetydliga kostnaderna för gasmaskernas förvaring torde böra gäldas av kommunerna. Närmare bestämmelser rörande sättet för gasmaskernas tillhandahållande åt allmänheten torde få meddelas i annat sammanhang.

Vid bifall till vad jag här föreslagit lärers för anskaffande av folkgasmasker böra beräknas ett belopp av ytterligare $(250,000 \times 6)$ 1,500,000 kronor. Till frågan om medelsanvisningen återkommer jag i det följande.

Annan gasskyddsutrustning än folkgasmasker.**Förslag till och beslut av 1939 års urtima riksdag.**

Såsom redan anförts hemställde Kungl. Maj:t i *proposition den 8 september 1939, nr 1*, att riksdagen måtte å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 till civilt luftskydd anvisa ett reservationsanslag av 6,800,000 kronor, varav ett belopp av 840,000 kronor var avsett för inköp av folkgasmasker, medan ett belopp av 5,960,000 kronor var beräknat till annan gasskyddsutrustning. Av sistnämnda belopp beräknades 2,000,000 kronor för möjliggörande av snabbare tillverkning av gasmasker för den aktiva personalen inom luftskyddet, 600,000 kronor för inköp av stålhelmar för den aktiva luftskyddspersonalen, 1,500,000 kronor för tillgodoseende av telegrafstyrelsens, järnvägsstyrelsens, väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och vattenfallsstyrelsens behov av gasskyddsmateriel, 250,000 kronor för inköp av sjukbårar, 1,150,000 kronor för anskaffande av sjukvårdsmateriel vid hjälpplatserna samt 450,000 kronor för ersättande av de kostnader, som på grund av ett Kungl. Maj:ts beslut den 31 augusti 1939 kunde antagas uppkomma för upphandling och uppläggande i beredskapsförråd av gasskyddsmateriel, avsedd att vid krigsfara eller luftskyddstillstånd distribueras till svenska handelsfartyg, medan ett belopp av 10,000 kronor beräknades för avrundning av anslaget.

I skrivelse den 4 oktober 1939, nr 6, anmälde *riksdagen* — såsom förut omnämnts — att riksdagen anvisat det av Kungl. Maj:t beviljade anslaget. Riksdagen hade icke något att erinra mot propositionens förslag till fördelning av de för annan gasskyddsutrustning än folkgasmasker avsedda medlen.

Förslag till och beslut av 1940 års riksdag.

Av den förut beträffande folkgasmaskerna lämnade redogörelsen framgår, att Kungl. Maj:t i *proposition den 4 januari 1940, nr 2*, hemställt, att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 måtte anvisas ett reservationsanslag till civilt luftskydd: gasskyddsutrustning av 9,320,000 kronor, därav 2,800,000 kronor avsetts för anskaffande av annan gasskyddsutrustning än folkgasmasker. Av sistnämnda belopp beräknades 100,000 kronor för ytterligare tillgodoseende av telegrafverkets, järnvägsstyrelsens, väg- och vattenbyggnadsstyrelsens samt vattenfallsstyrelsens behov av gasskyddsmateriel, 1,625,000 kronor för anskaffande och komplettering av viss gasskyddsmateriel, såsom syrgasapparater och gasbehandlingsaggregat, 100,000 kronor för viss komplettering av de för den aktiva luftskyddspersonalen avsedda förråden av gasmasker och stålhelmar, 750,000 kronor för anskaffande av ytterligare stålhelmar, 200,000 kronor för anskaffande av materiel för sjuktransportavdelningar och 25,000 kronor för försöksverksamhet avsedd att bedrivas genom försvarsväsendets kemiska anstalt.

Riksdagen, vilken — såsom förut omförmäls — anvisat det begärda an-

slaget, har icke haft något att invända beträffande den i propositionen föreslagna användningen av ifrågavarande belopp å tillhoppa 2,800,000 kronor.

Luftskyddsinspektionens skrivelse den 2 mars 1940.

Luftskyddsinspektionen har till en början uppehållit sig vid frågan om gasskyddsutrustning, avsedd att uppläggas i mobiliseringsförråd för den aktiva luftskyddspersonalens räkning. Härom anför inspektionen i huvudsak följande.

Staten hade åtagit sig anskaffande redan i fredstid av för den aktiva luftskyddspersonalen erforderlig gasskyddsutrustning, vari även inbegreps sådan utrustning som stålhelmar, viss sjukvårdsmateriel m. m. Vid beräkning av behovet av dylik utrustning hade inspektionen ursprungligen utgått från det av civila luftskyddsutredningen angivna antalet aktiv personal 276,000. Då denna siffra vid närmare prövning visat sig vara alltför låg, hade inspektionen från länsstyrelserna infordrat uppgifter angående antalet aktiv personal inom varje län. Vidare hade inspektionen från luftskyddscheferna införskaffat uppgifter angående den för den aktiva personalen erforderliga gasskyddsutrustning, som borde förvaras i mobiliseringsförråd. Enligt de erhållna uppgifterna skulle antalet personer tillhörande den aktiva luftskyddspersonalen utgöra 653,072. Då anledning funnes att antaga, att denna siffra vore alltför hög, hade densamma av inspektionen reducerats till 500,000. Med utgångspunkt från sistnämnda siffra och med ledning i övrigt av de lämnade uppgifterna hade inspektionen — på sätt närmare framginge av en inspektionens skrivelse bifogad uppställning — beräknat anskaffningskostnaderna för den erforderliga gasskyddsutrustningen till 15,857,756 kronor. Till förhindrande av att gasskyddsmateriel anskaffades i större omfattning än som vore alldeles nödvändigt hade emellertid inspektionen ansett sig böra nedsätta detta belopp med förslagsvis 20 procent till 12,686,205 kronor. Vid beräkningarna hade inspektionen — utom i fråga om gasmaskerna — icke tagit hänsyn till sådan materiel, som utlämnats för övningsändamål, enär denna materiel i stort sett måste anses förbrukad.

För bestridande av utgifter av nu ifrågavarande slag hade den 1 juli 1939 å anslaget till civilt luftskydd: gasskyddsutrustning funnits en reservation av 3,713,955 kronor. Vidare hade för samma ändamål å riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisats 4,000,000 kronor. Sedan från de å tilläggsstat I och II till riksstaten för nämnda budgetår anvisade anslagen för gasskyddsutrustning å respektive 6,800,000 kronor och 9,320,000 kronor frånräknats de belopp, som avsetts för folkgasmasker, sjukvårdsmateriel vid hjälpplatser, materiel för sjuktransportavdelningar och viss försöksverksamhet vid försvarsväsendets kemiska anstalt, hade för nu ifrågavarande ändamål återstått respektive 4,810,000 kronor av anslaget å tilläggsstat I och 2,575,000 kronor av anslaget å tilläggsstat II. För ändamålet hade alltså under löpande budgetår stått till förfogande sammanlagt 15,098,955 kronor. Härav hade emellertid numera utbetalats 4,520,697 kronor. För beställd, men ej levererad materiel och för betalning av vissa räkningar erfordrades tillhoppa 4,568,777 kronor. Disponibelt vore alltså allenast ett belopp av (15,098,955 — 4,520,697 — 4,568,777) 6,009,381 kronor. Det belopp, som ytterligare erfordrades, uppginge alltså till (12,686,205 — 6,009,381) 6,676,824 kronor.

Inspektionen anför vidare, att utöver de gasmasker, som behövdes enligt den av inspektionen verkställda beräkningen, borde av försiktighetsskal anskaffas ytterligare omkring 40,000 gasmasker av typ A, vilka skulle

tjäna som reserv. Då kostnaden per A-gasmask utgjorde ungefär 20 kronor, finge för dessa gasmasker beräknas ett belopp av $(20 \times 40,000)$ 800,000 kronor.

Slutligen anser inspektionen, att för anskaffande av viss utbildnings- och övningsmateriel måste beräknas ett belopp av 800,000 kronor.

För annan gasskyddsutrustning än folkgasmasker skulle alltså erfordras sammanlagt $(6,676,824 + 800,000 + 800,000)$ 8,276,824 kronor.

Luftskyddsinspektionen, som för anskaffande av folkgasmasker beräknat ett belopp av 1,500,000 kronor, har således uppskattat det totala medelsbehovet för gasskyddsutrustning till $(8,276,824 + 1,500,000)$ 9,776,824 kronor, vilket belopp av inspektionen avrundats till 9,800,000 kronor.

Inspektionen hemställer om anvisande dels å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår av 5,800,000 kronor, dels ock å riksstaten för budgetåret 1940/41 av 4,000,000 kronor. Tillika anhåller inspektionen om be- myndigande att redan under löpande budgetår vidtaga åtgärder för anskaffande av hela den begärda gasskyddsutrustningen.

Departementschefen.

Den av luftskyddsinspektionen verkställda utredningen har givit vid handen, att antalet personer tillhörande det aktiva luftskyddet måste beräknas avsevärt högre än som tidigare skett. I likhet med inspektionen utgår jag från att den aktiva luftskyddspersonalen hädanefter måste uppskattas till omkring 500,000 personer.

Med denna utgångspunkt har inspektionen verkställt vissa beräkningar angående kostnaderna för anskaffande av gasskyddsutrustning för aktiv personal. Inspektionen har i sina anslagsäskanden ansett sig kunna väsentligt reducera det så erhållna beloppet. De grunder, efter vilka reduktionen skett, undandraga sig mitt bedömande. Jag anser mig emellertid för närvarande — bland annat på grund av svårigheterna att ytterligare forcera leveranserna av luftskyddsmateriel — kunna lämna inspektionens förslag utan erinran. För ändamålet bör därför — utöver disponibla medel — beräknas ett belopp av 6,676,824 kronor eller i runt tal 6,700,000 kronor. Ej heller har jag något att erinra mot inspektionens förslag att beräkna 800,000 kronor för anskaffande av en reserv av 40,000 A-gasmasker eller, om så befinnes lämpligt, ett något större antal B-gasmasker. För anskaffande av utbildnings- och övningsmateriel torde likaledes böra beräknas 800,000 kronor.

För annan gasskyddsutrustning än folkgasmasker skulle alltså erfordras 8,300,000 kronor. Då jag förut tillstyrkt anvisande av 1,500,000 kronor för anskaffande av folkgasmasker, uppskattar jag således det totala medelsbehovet för gasskyddsutrustning för det civila luftskyddet till 9,800,000 kronor. I likhet med inspektionen anser jag, att en betydande del av sistnämnda belopp bör anvisas redan å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40. För min del får jag förorda, att ett belopp av ej mindre än 7,800,000 kronor upptages å tilläggsstaten. Å riksstaten för nästa budgetår skulle under denna förutsättning behöva anvisas 2,000,000 kronor. Därest den av mig nu förordade uppdelningen av anslagsmedlen mellan de båda budgetåren äger

rum, torde något bemyndigande för inspektionen att redan under löpande budgetår vidtaga åtgärder för anskaffande av hela den avsedda gasskyddsutrustningen icke vara behöfligt.

III. Civilt luftskydd: Anskaffande av viss gasskyddsmateriel för förbrukningsändamål m. m. (Civilt luftskydd: Underhåll och kontroll av gasskyddsmateriel m. m.)

För civilt luftskydd: underhåll och kontroll av gasskyddsmateriel m. m. har å riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisats ett förslagsanslag av 150,000 kronor. Anslaget har avsetts att användas till transport och förvaring av gasskyddsmateriel, till anskaffande av övnings- och förbrukningsmateriel, till underhåll av viss materiel för statens luftskyddsskolas behov samt till luftskyddsövningar och försöksverksamhet.

Luftskyddsinspektionens skrivelse den 2 mars 1940.

Inspektionen anför i huvudsak följande.

I sin skrivelse den 8 september 1939 hade inspektionen hemställt, att för civilt luftskydd: underhåll och kontroll av gasskyddsmateriel m. m. måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett förslagsanslag av 305,800 kronor. Inspektionen hade därvid beräknat kostnaderna på sätt framginge av följande tablå.

Transport av luftskyddsmateriel	kronor	25,000
Anskaffande av viss förbrukningsmateriel ävensom materiel för undervisningen och utbildningen vid inspektionens skola	»	220,800
Bestridande av med luftskyddsövningar förenade kostnader	»	30,000
Försöksverksamhet	»	30,000
Summa kronor		305,800

På grund av det utrikespolitiska läget hade utbildnings- och övningsverksamheten inom det civila luftskyddet sedan september 1939 ytterligare forcerats, vilket medfört, att åtgången på förbrukningsmateriel avsevärt stegrats. På framställning av inspektionen hade därför Kungl. Maj:t den 12 januari 1939 bemyndigat inspektionen att för budgetåret 1939/40 — utöver tidigare anvisat belopp av 150,000 kronor — för ifrågavarande ändamål använda högst 542,000 kronor. Av det belopp å sammanlagt 692,000 kronor, som sålunda ställts till förfogande för innevarande budgetår, hade 615,814 kronor beräknats åtgå för anskaffning av erforderlig förbrukningsmateriel.

Under förutsättning att övnings- och utbildningsverksamheten under budgetåret 1940/41 komme att bedrivas med ungefärligen samma intensitet som under budgetåret 1939/40, kunde den sammanlagda materielanskaffningskostnaden för ifrågavarande ändamål för förstnämnda budgetår beräknas belöpa sig till omkring 500,000 kronor eller till ett belopp, som med omkring 280,000 kronor överstege det belopp, som för ändamålet beräknats i inspektionens skrivelse den 8 september 1939. Under denna förutsättning kunde därför det föreliggande medelsbehovet för nästa budgetår uppskattas till (305,800 + 280,000) 585,800 kronor eller i avrundat tal 585,000 kronor.

Skulle å andra sidan en avspänning i det utrikespolitiska läget komma till stånd, syntes övningsverksamheten kunna inskränkas och kostnaderna hållas inom det belopp av 200,000 kronor, som i 1940 års statsverksproposition preliminärt beräknats för ifrågavarande ändamål. Med hänsyn härtill och då förevarande anslag vore av förslagsanslags natur, ansåge sig inspektionen icke böra göra framställning om anslagets höjning utöver det i statsverkspropositionen upptagna beloppet.

Inspektionen har till sist erinrat, att vid behandlingen i 1940 års statsverksproposition av frågan om anslag för budgetåret 1940/41 till luftskyddsinspektionen: avlöningar föredragande departementschefen räknat med att kostnaderna för avlöning till personalen vid inspektionens huvudförråd, vilka kostnader för närvarande bestridas från nu behandlade anslag, skulle från och med nästa budgetår överflyttas till inspektionens avlöningsanslag. Med anledning härav framhåller inspektionen, att antalet vid förrådet tjänstgörande personer under den senaste tiden måst utökas beroende på nödvändigheten av att påskynda distributionen av materiel till de olika luftskyddsorterna. Det syntes därför erforderligt, att inspektionen jämväl under nästa budgetår finge möjlighet att anlita förevarande anslag för avlönande av viss tillfällig arbetskraft vid inspektionens förråd.

Departementschefen.

Med hänsyn till vad luftskyddsinspektionen anfört beträffande behovet under nu rådande förhållanden av anslag för ifrågavarande ändamål och i betraktande av den erfarenhet från det löpande budgetåret, som numera föreligger, synes det mig ofrånkomligt, att förevarande anslag för nästa budgetår avsevärt höjes. Någon exakt beräkning av anslaget låter sig uppenbarligen icke verkställa, men medelsbehovet synes böra uppskattas till 500,000 kronor. Jag beräknar därvid förslagsvis utgifterna på följande sätt: 1) för anskaffande av viss förbrukningsmateriel ävensom av materiel för undervisningen vid statens luftskyddsskola 415,000 kronor, 2) för transport av luftskyddsmateriel 25,000 kronor, 3) för luftskyddsövningar 30,000 kronor och 4) för försöksverksamhet 30,000 kronor.

Då anslagets nuvarande beteckning föga överensstämmer med det sätt, varpå anslaget användes, torde anslaget lämpligen böra erhålla ändrad benämning. Jag föreslår, att anslaget rubriceras civilt luftskydd: anskaffande av viss gasskyddsmateriel för förbrukningsändamål m. m.

IV. Civilt luftskydd: Alarmeringsanordningar.

Tidigare anvisade anslag.

Till civilt luftskydd: alarmeringsanordningar hava för budgetåren 1937/38, 1938/39 och 1939/40 anvisats reservationsanslag å tillhopa 1,977,000 kronor, därav 777,000 kronor anvisats å tilläggsstat till riksstaten för sistnämnda budgetår.

Luftskyddsinspektionens skrivelse den 2 mars 1940.

Luftskyddsinspektionen erinrar, att inspektionen i sin skrivelse den 8 september 1939 hemställt, att jämväl för nästa budgetår måtte upptagas ett anslag för ifrågavarande ändamål. Större delen av det i sagda skrivelse avsedda beloppet hade anvisats å tilläggsstat I till riksstaten för löpande budgetår, men för tillgodoseende av inspektionens önskemål erfordrades ytterligare ett belopp av 73,300 kronor. Beloppet skulle användas för anskaffande av ett reservförråd av tryckluftbehållare, för årlig översyn och reparation av anskaffade aggregat, för abonnemang å telefonledningar för redan iordningställda alarmeringsanordningar och för anskaffande av ytterligare ett antal alarmeringscentraler.

Inspektionen anför vidare följande.

Sedan prov företagits inom olika luftskyddsorter med de alarmeringsanläggningar, som utförts, hade från ett stort antal av nämnda orter framförts krav på att anläggningarna måtte kompletteras med ytterligare larmaggregat. Därvid hade även framförts önskemålet, att alarmeringen skulle vara av den effekt, att den med säkerhet kunde uppfattas av personer, som befunno sig inomhus, samt att, när flyglarm gäves nattetid, sovande personer väcktes av signalerna. Skulle en planläggning av alarmeringssystemet genomföras i enlighet med dessa önskemål torde kostnaderna för utbyggande av befintliga alarmeringsanläggningar icke komma att understiga 5,000,000 kronor. Enligt inspektionens mening vore en utbyggnad av dylik omfattning icke påkallad. Resultaten av de utförda proven visade emellertid, att en begränsad utökning av larmaggregaten å vissa orter vore erforderlig icke minst med hänsyn till önskvärdheten av att erhålla så driftsäkra anläggningar som möjligt. Det antal aggregat, som skulle erfordras för detta ändamål, torde uppgå till omkring 200. Kostnaderna härför kunde beräknas till 320,000 kronor.

De orter, som dittills avsetts skola förse med alarmeringsanordningar på statens bekostnad, vore samtliga luftskyddsorter av klass A och klass B samt viktigare orter av klass C och D. Med hänsyn till de erfarenheter, som gjorts under de nu pågående krigshändelserna i Finland, där även mindre orter och vid flera tillfällen enstaka gårdar på själva landsbygden utsatts för flyganfall, ansåge inspektionen, att även återstående luftskydds-orter av C- och D-klass borde på statens bekostnad förse med alarmeringsanordningar. Det antal aggregat, som erfordrades för detta ändamål, torde kunna uppskattas till omkring 500. För anskaffande av dessa aggregat finge upptagas ett belopp av 800,000 kronor.

Vidare hade det visat sig, att vissa orter, för vilka man icke tidigare räknat med behov av s. k. manövercentraler, borde förse med dylika centraler av enklare konstruktion, s. k. manöverapparater. För ändamålet erfordrades ett belopp av 75,000 kronor.

För den händelse en utbyggnad av alarmeringsanordningarna komme till stånd i enlighet med vad sålunda föreslagits, skulle ytterligare medel komma att erfordras för inträdes- och abonnemangsavgifter för telefonledningar till omkring 200 aggregat, för underhåll och reparation av sålunda anskaffade aggregat samt för inköp av s. k. kompressoraggregat, avsedda för laddning av tryckluftbehållare. Det för sagda ändamål behövlige beloppet kunde uppskattas till 85,000 kronor.

Inspektionen har således uppskattat anslagsbehovet för alarmeringsanordningar till sammanlagt (73,300 + 320,000 + 800,000 + 75,000 + 85,000) 1,353,300 kronor eller i runt tal 1,350,000 kronor.

Med hänsyn till den relativt långa leveranstid, som måste beräknas för anskaffande av de aggregat, varom här är fråga, och önskvärldheten av att under rådande utrikespolitiska förhållanden om möjligt åvägabrunga högsta möjliga beredskap anser inspektionen, att erforderliga beställningar böra göras snarast möjligt under innevarande budgetår. Inspektionen, som föreslår, att det för ifrågavarande ändamål erforderliga anslaget anvisas för budgetåret 1940/41, hemställer därför tillika om bemyndigande att redan under löpande budgetår få vidtaga åtgärder för anskaffande av de behövliga alarmeringsanordningarna.

Departementschefen.

I likhet med luftskyddsinspektionen är jag av den uppfattningen, att en utökning av larmaggregaten å vissa orter bör komma till stånd, därvid jag förordar, att nya aggregat anskaffas i den utsträckning inspektionen föreslagit. Likaså anser jag det påkallat, att samtliga luftskyddsorter av C- och D-klass förses med alarmeringsanordningar. Ej heller har jag något att erinra mot anskaffandet av de föreslagna manöverapparaterna. Även i övrigt biträder jag inspektionens förslag rörande erforderliga anskaffningar m. m. och beräknar i överensstämmelse med inspektionens kalkyler det behövliga anslagsbeloppet till 1,350,000 kronor.

Med hänsyn till vad inspektionen anfört beträffande önskvärldheten av att erforderliga beställningar göras snarast möjligt anser jag mig böra förorda, att ifrågavarande anslag anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för löpande budgetår.

V. Civilt luftskydd: Statens luftskyddsskola.

Luftskyddsinspektionens skrivelse den 2 mars 1940.

Luftskyddsinspektionen anför bland annat.

För ifrågavarande ändamål hade för budgetåret 1939/40 anvisats ett förslagsanslag av 45,500 kronor. I sin skrivelse den 8 september 1939 hade inspektionen hemställt, att anslaget måtte för budgetåret 1940/41 upptagas till 55,500 kronor. I 1940 års statsverksproposition hade anslaget för sistnämnda budgetår preliminärt upptagits till 45,500 kronor. Av vad som anförts i sagda statsverksproposition beträffande anslaget till luftskyddsinspektionen: avlöningar framginge emellertid, att i sistnämnda anslag för nästa budgetår inräknats ett belopp av 9,000 kronor avsett till arvoden åt vissa för skolverksamheten anställda lägre befattningshavare, vilka för närvarande avlönades från anslaget till statens luftskyddsskola och för vilkas avlönande inspektionen i sin sagda skrivelse beräknat medel under anslaget till luftskyddsskolan.

Anslaget till statens luftskyddsskola syntes kunna beräknas till 45,500 kronor och böra disponeras på i huvudsak följande sätt.

	Kronor
3 repetitionskurser för luftskyddschefer i A- och B-orter (4 dagar) à 500 kr.	1,500
2 kurser för luftskyddschefer i A- och B-orter (11 dagar) à 1,500 kr.	3,000
3 kurser för luftskyddschefer i C- och D-orter (6 dagar) à 800 kr. ..	2,400
4 kurser för luftskyddsledare vid industrier och dylikt (6 dagar) à 800 kr.	3,200
2 kurser för gasskyddsinstruktörer (6 dagar) à 800 kr.	1,600
2 kurser för byggnadsteknici (4 dagar) à 500 kr.	1,000
2 repetitionskurser för brandchefer (4 dagar) à 500 kr.	1,000
2 kurser för föreståndare vid gasskyddslaboratorier (6 dagar) à 800 kr.	1,600
1 kurs för polisskolan (10 dagar)	1,400
3 kurser i desarmering (4 dagar) à 500 kr.	1,500
Exkursioner	4,000
Demonstrationsmateriel	1,000
Expenser m. m.	2,300
Bidrag till av länsstyrelserna anordnade kurser och oförutsedda utgifter	20,000
	<hr/> Summa kronor 45,500

Departementschefen.

Mot luftskyddsinspektionens beräkningar har jag icke något att erinra. Anslaget lärer alltså bära upptagas till 45,500 kronor.

VI. Civilt luftskydd: Bidrag till enskilda samman- slutningar för utbildning av luftskydds- personal m. m.

För ifrågavarande ändamål har å riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisats ett anslag av 120,000 kronor. Därav har avsetts ett belopp av 100,000 kronor för bidrag till riksluftskyddsförbundet och ett belopp av 20,000 kronor för bidrag till föreningen svenska röda korset.

Å tilläggsstat I till riksstaten för nämnda budgetår har vidare för samma ändamål anvisats ett anslag av 125,000 kronor. Av beloppet avsågos 100,000 kronor för möjliggörande av en forcering av den av riksluftsskyddsförbundet bedrivna utbildningen av hemskyddspersonal och 25,000 kronor för understödande av genom enskild sammanslutning anordnad korrespondensundervisning.

Riksluftsskyddsförbundets skrivelse den 31 juli 1939.

I nämnda skrivelse hemställde förbundet om statsbidrag för budgetåret 1940/41 med 219,300 kronor, därvid förbundet beräknade, att bidraget skulle användas på sätt närmare framgår av följande sammanställning:

A. Bidrag till förbundets centrala verksamhet.	Kronor
För organisationskostnader (sekretariat och arbetsutskott)	28,800
För utbildningsverksamheten	42,900
För upplysning och propaganda:	
Luftskyddsfilmer och utställning	30,000

		Kronor.
Bildarkivet	1,600	
Kurs för sekreterare- och chefinstruktörer	6,000	
Föredragshållning m. m.	5,000	47,600
	Summa kronor	119,300

B. Bidrag till länsförbunden.

För anställande av chefsinstruktör och för anordnandet av hemskydds- instruktörskurser	100,000
	Summa kronor 219,300

Luftskyddsinspektionens skrivelse den 8 september 1939.

Inspektionen har med anledning av riksluftskyddsförbundets berörda framställning uttalat sig på i huvudsak följande sätt.

Förbundets verksamhet såväl i fråga om utbildning av luftskyddspersonal som i fråga om upplysning och propaganda hade visat sig vara av stor betydelse för det civila luftskyddet. Utan den frivilliga verksamhetens kraftiga stöd torde det icke vara möjligt för myndigheterna att åstadkomma den upplysning och utbildning av allmänheten, som krävdes för att denna vid krigsfara eller krig med lugn och tillförsikt skulle kunna motstå påfrestningarna. Mot storleken av det föreslagna bidragsbeloppet syntes icke vara annat att erinra än att beloppet borde avrundas till 220,000 kronor.

Icke heller funne inspektionen den av förbundet föreslagna dispositionen av ifrågakarande belopp föranleda någon erinran.

Inspektionen har i sin skrivelse vidare meddelat, att föreningen svenska röda korset för sin utbildningsverksamhet hemställt om ett statsbidrag för budgetåret 1940/41 av 60,000 kronor. Med anledning därav har inspektionen anført, att sistnämnda utbildningsverksamhet vore av synnerligen stor betydelse för luftskyddet och förtjänt av fortsatt stöd från statsmakternas sida. Med tanke på önskvärdheten av att under nuvarande förhållanden i största möjliga grad intensifiera verksamheten, har inspektionen funnit den ökning av bidraget, som svenska röda korset ifrågasatt, fullt motiverad och har därför tillstyrkt framställningen.

Inspektionen har därför föreslagit, att anslaget till civilt luftskydd: bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m. måtte för budgetåret 1940/41 upptagas till (220,000 + 60,000) 280,000 kronor.

Luftskyddsinspektionens skrivelse den 2 mars 1940.

Inspektionen har i denna skrivelse förklarat sig icke hava något att tillägga till sitt tidigare i ämnet framlagda förslag.

Departementschefen.

Till luftskyddsinspektionens förslag i vad det avser bidrag till riksluftskyddsförbundet, kan jag i huvudsak ansluta mig. Dock får jag förorda, att bidraget begränsas till 200,000 kronor.

Vad angår bidraget till föreningen svenska röda korset anser jag det tillfyllest, om bidragsbeloppet höjes till dubbla beloppet av det, som anvisats för innevarande budgetår. Bidraget torde alltså kunna begränsas till 40,000 kronor.

Anslaget bör enligt mitt förslag upptagas till 240,000 kronor.

VI. Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum.

Av 1937 och 1938 års riksdagar samt 1939 års lagtima riksdag anvisade anslag m. m.

Till civilt luftskydd: bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum hava av 1937 och 1938 års riksdagar samt av 1939 års lagtima riksdag för budgetåren 1937/38, 1938/39 och 1939/40 anvisats reservationsanslag å tillhopa 500,000 kronor. Bidrag hava i främsta rummet varit avsedda att tillgodose behovet av ledningscentraler, skyddsrum för aktiv personal och hjälpplatser men bidrag skulle, i den mån anslagen lämnade tillgång därtill, kunna erhållas även till inrättande av skyddsrum för allmänheten. Under de två förstnämnda budgetåren utgingo bidrag endast för anordnande av skyddsrum i redan uppförda byggnader. Enligt de för 1939/40 gällande föreskrifterna kunna bidrag utgå oberoende av om man avser att utnyttja äldre byggnader eller att i annan ordning tillgodose behovet, då det gäller anordnande av skyddsrum för ledningscentraler och den aktiva personalen till ur luftskyddssynpunkt viktiga kommuner samt då fråga är om skyddsrum för civilbefolkningen, i den mån det gäller kommuner med svag ekonomisk ställning. Statsbidrag hava utgått med $\frac{2}{3}$ av kostnaderna.

Förslag till och beslut av 1939 års urtima riksdag.

I *propositionen den 8 september 1939, nr 1*, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 för ifrågavarande ändamål anvisa ett reservationsanslag av 4,300,000 kronor. Därvid beräknades för bidrag till anordnande av ledningscentraler och skyddsrum för aktiv personal omkring 2,800,000 kronor, för bidrag till anordnande av skyddsrum för hjälpplatser omkring 500,000 kronor och för bidrag till inrättande av skyddsrum i hamnarna omkring 1,000,000 kronor. Förslaget att bidrag skulle kunna utgå till anordnande av skyddsrum i hamnarna innebar en nyhet. Det förutsattes, att även för anordnande av dessa skyddsrum statsbidrag skulle utgå med $\frac{2}{3}$ av kostnaderna.

Med anledning av en av luftskyddsinspektionen gjord framställning om anvisande av medel för bidrag till inrättande av skyddsrum för allmänheten framhöll föredragande departementschefen i propositionen, att frågan i vilken utsträckning staten borde åtaga sig ansvaret för dylika skyddsrum komme att undersökas av 1939 års luftskyddsutredning och att han, innan denna utredning slutförts, icke vore beredd att till prövning upptaga frågan i vad mån och i vilken omfattning statsbidrag borde utgå till ifrågavarande ändamål. Departementschefen förutsatte emellertid, att de bestämmelser, som framdeles kunde komma att meddelas rörande statsbidrag till skyddsrum för allmänheten skulle få retroaktiv giltighet så att de kommuner, som igångsatte anordnandet av dylika skyddsrum, icke med avseende å rätten till bidrag av statsmedel bleve sämre ställda än de kommuner, som avvaktade statsmakternas principiella ställningstagande i ämnet. Departementschefen

tillfogade, att frågan om anslag till skyddsrum för allmänheten syntes böra underställas 1940 års riksdag.

I *skrivelse den 11 oktober 1939, nr 16*, anmälde riksdagen, att riksdagen anvisat det av Kungl. Maj:t begärda anslaget. Riksdagen anslöt sig i skrivelsen till den i propositionen uttalade uppfattningen, att blivande statsbidragsbestämmelser om statsbidrag till anordnande av skyddsrum för allmänheten borde få retroaktiv giltighet. Vidare betonade riksdagen, att vid bedömande av frågan om statsbidrag till anordnande av skyddsrum för allmänheten hänsyn måste tagas ej blott till vederbörande samhällens storlek utan även till den lokala faran för bombanfall bedömd med ledning av ortens belägenhetsamt förefintligheten av militära anläggningar, kraftverk, järnvägsanläggningar m. m.

På därom av Kungl. Maj:t i *proposition den 20 oktober 1939, nr 59*, gjord framställning har vidare 1939 års *urtima riksdag* å tilläggsstat I till riksdagen för budgetåret 1939/40 anvisat ett särskilt reservationsanslag av 500,000 kronor till bidrag till enskilda järnvägar för anordnande av vissa skyddsrum. Vid beviljandet förutsattes, att statsbidrag skulle utgå endast för anläggningar å orter, som ur försvars- eller försörjningssynpunkt måste tillmätas särskild betydelse. Vidare räknades med att även här $\frac{2}{3}$ av kostnaderna skulle bestridas av statsmedel.

1939 års luftskyddsutredning.

I sitt förut omförmälda betänkande har 1939 års luftskyddsutredning framlagt förslag till reglering av kommuners och enskildas skyldigheter med avseende å inrättandet av skyddsrum. Utredningen förklarar, att skyddsrum, som ägde samband med det allmänna luftskyddet, plägade benämnas allmänna skyddsrum, medan för övriga skyddsrum användes termen enskilda skyddsrum. De allmänna skyddsrummen uppdelades i sin tur i centraler för luftskyddsledningen, skyddsrum för luftskyddspersonal i övrigt, skyddsrum för hjälplatser och skyddsrum för gatutrafikanter, vilka sistnämnda även benämndes offentliga skyddsrum.

Beträffande byggandet av *allmänna skyddsrum* anför utredningen härefter bland annat.

Inrättandet i fredstid av allmänna skyddsrum vore för det dåvarande beroende på kommunernas initiativ. Utredningen hade emellertid kommit till den uppfattningen, att Kungl. Maj:t borde bemyndigas att ålägga kommunen att i enlighet med gällande plan för luftskyddet redan i fredstid anordna dylika skyddsrum. Att därvid göra skillnad mellan olika slag av skyddsrum syntes icke motiverat. Visserligen syntes det vara viktigare, att skyddsrum inrättades för luftskyddspersonal än för gatutrafikanter, men utredningen ville för sin del understryka behovet av skyddsrum jämväl för sistnämnda ändamål. Stadgande om befogenhet för Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om inrättande av allmänna skyddsrum hade upptagits i av utredningen utarbetat förslag till lag om ändringar av vissa delar av luftskyddslagen.

I fråga om byggande av enskilda skyddsrum anför utredningen.

Med en den 19 september 1938 dagtecknad promemoria hade byggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnat förslag till lag om byggnadstekniskt luftskydd. Enligt detta lagförslag skulle inrättande av skyddsrum i viss

utsträckning göras obligatoriskt vid nybyggnads- och därmed jämförliga ombyggnadsföretag inom vissa av Kungl. Maj:t bestämda orter.

Utredningen hade kommit till den uppfattningen, att tvingande bestämmelser om anordnande av enskilda skyddsrum nu borde meddelas. Erfarenheten hade visat, att man icke kunde räkna med att erforderligt antal skyddsrum skulle komma till stånd på frivillighetens väg.

Såvitt anginge nybyggnader kunde åtgärder för inrättande av skyddsrum i allmänhet utan svårighet genomföras. Den normala kostnaden för dylika åtgärder syntes enligt av byggnadsstyrelsen verkställda beräkningar komma att understiga två procent av den totala byggnadskostnaden. Med hänsyn därtill syntes det i varje fall icke för nybyggnadernas del kunna framställas några befogade invändningar emot att inrättandet av skyddsrum gjordes obligatoriskt. Utredningen förordade därför i huvudsak det av byggnadsstyrelsen framlagda lagförslaget.

Därest skyddsrum anordnades utan samband med nybyggnadsföretag, låte sig de erforderliga byggnadstekniska åtgärderna i allmänhet icke genomföra lika lätt som då de kunde anknytas till pågående nybyggnadsarbete. Mera avsevärda kostnader uppstode dock egentligen endast då fråga vore om inrättande av friliggande skyddsrum. Inom befintliga byggnader kunde som regel betryggande normalskyddsrum anordnas med relativt enkla medel. Enligt utredningens uppfattning borde därför bestämmelser om skyldighet att inrätta skyddsrum meddelas även beträffande redan befintliga byggnader och andra anläggningar. Bestämmelser i ämnet hade av utredningen utarbetats i ett förslag till lag om skyldighet i vissa fall att inrätta skyddsrum för luftskyddsändamål.

Rörande grunderna för statsbidrag till inrättande av skyddsrum har utredningen till en början uttalat sig sålunda.

Utredningen funne det ej motiverat, att rätten att erhålla statsbidrag till anordnande av skyddsrum gjordes beroende av huruvida skyddsrummet skulle förläggas i redan uppförd byggnad eller annorstädes. Däremot borde statens bidragsverksamhet på förevarande område begränsas till att avse allmänna skyddsrum. Å andra sidan syntes skäl till än snävare begränsning icke föreligga. Skyddsrum för gatutrafikanter borde följaktligen i det hänseende, varom nu vore fråga, likställas med övriga allmänna skyddsrum. Vidare syntes möjlighet böra hållas öppen att i begränsad omfattning lämna bidrag jämväl till inrättande av enskilda skyddsrum. Enligt utredningens uppfattning borde sålunda statsbidrag i enstaka undantagsfall kunna få utgå till anordnande av skyddsrum vid företag av synnerlig betydelse ur försvars- eller folkförsörjningssynpunkt. Främst borde därvid beaktas behovet av skyddsrum vid viktigare hamnar och järnvägsknutar.

Vad anginge frågan om statsbidragets storlek hade utredningen kommit till den uppfattningen att gällande ordning på förevarande område borde bibehållas i stort sett oförändrad. Såsom huvudregel borde sålunda gälla, att bidrag finge utgå med två tredjedelar av verkliga kostnaden, oberoende av för vilket ändamål skyddsrummet vore avsett. Beträffande sådana skatte-tyngda kommuner, i vilka behov av särskilt omfattande luftskyddsåtgärder föreläge, borde likväl större bidrag undantagsvis kunna komma i fråga.

Förslag till kungörelse angående bidragsverksamheten avsedd att utfärdas av Kungl. Maj:t, har uppgjorts av utredningen. Beträffande innehållet i denna kungörelse, vilken torde såsom Bilaga A fogas vid denna proposition, anför utredningen, utöver vad tidigare återgivits, följande.

Rätt att erhålla statsbidrag syntes lämpligen böra medgivas endast för de fall, då inrättandet av skyddsrum framstode såsom angeläget. Vid bedö-

mande härav borde i fråga om varje särskild ort tagas hänsyn, förutom till faran för luftanfall, jämväl till ortens storlek samt bebyggelse och beskaffenhet i övrigt. Självfallet borde rätt till statsbidrag städse föreligga, där Kungl. Maj:t meddelat åläggande för sökanden att inrätta skyddsrum.

Såsom oefftergivlig förutsättning för erhållande av statsbidrag till anordnande av skyddsrum borde vidare gälla, att skyddsrummet skulle erbjuda trygghet åtminstone mot splitter och husras. Möjlighet borde därjämte hållas öppen att från fall till fall föreskriva strängare villkor med avseende å skyddsrummens beskaffenhet. I sådant hänseende kunde anmärkas, att det enligt utredningens uppfattning regelmässigt borde fordras, att skyddsrum gjordes gastätt. Avvikelse därifrån borde ske endast på grund av särskilda förhållanden.

I ett skyddsrum borde i allmänhet finnas bänkar eller stolar för de skyddsökande. För ledningscentralernas del föreläge därjämte behov av viss ytterligare möblering. Emellertid syntes det icke påkallat att låta statsbidrag utgå till anskaffande av dylika lösa inredningsföremål. Erforderliga möbler torde nämligen som regel kunna, sedan luftskyddstillstånd inträtt, hopsamlas från andra lokaler. Med angivna undantag borde statsbidrag få beräknas å alla slags kostnader för skyddsrummets iordningställande. Därest fråga vore om byggande av en helt ny lokal, borde emellertid vid bedömande av frågan, i vilken omfattning statsbidrag finge utgå, hänsyn tagas jämväl till möjligheterna att i fredstid draga nytta av skyddsrummet, exempelvis därigenom att skyddsrummet begagnades såsom lagerlokal eller garage.

Beviljandet av statsbidrag till inrättande av skyddsrum torde böra komma på Kungl. Maj:t. Ansökan om bidrag borde ingivas till luftskyddsinspektionen och åtföljas av, bland annat, fullständiga ritningar över skyddsrummet. Med hänsyn till vikten av att skyddsrummet bleve konstruerat på ändamålsenligt sätt, borde ansökningen vara inspektionen tillhanda, innan arbeten för skyddsrummets inrättande påbörjas.

Vad slutligen anginge utbetalningen av beviljat statsbidrag, syntes denna lämpligen kunna ombesörjas av vederbörande länsstyrelse och få ske efter hand som byggnads- eller inredningsarbetet fortskrede. Viss del av bidraget syntes dock böra innehållas, till dess att skyddsrummet blivit avsynat och godkänt av luftskyddsinspektionen.

Till förekommande av att skyddsrumsutrymmen vanvårdades borde bidragsbestämmelserna kompletteras med en föreskrift därom, att bidragstagare, som ej hölle skyddsrummet i ändamålsenligt skick, skulle vara pliktig att, i den mån Kungl. Maj:t så påfordrade, återbära uppburet statsbidrag.

Bidragsbestämmelserna syntes böra träda i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämde. Det borde emellertid stå Kungl. Maj:t öppet att på de i bestämmelserna angivna villkoren efter ansökan bevilja statsbidrag jämväl till bestridande av anläggningskostnaderna för skyddsrum, som helt eller delvis färdigställts före nämnda tidpunkt.

Utredningen har härefter berört frågan om statens kostnader för anordnande av skyddsrum. I denna del anför utredningen till en början, att planläggningen i fråga om inrättandet av skyddsrum fortskridit så långt att den kunde anses avslutad såvitt anginge dels ledningscentraler inom luftskyddsorterna av A- och B-klass samt skyddsrum för aktiv personal och för hjälplatser inom samma orter, dels ock skyddsrum i hamnarna och vid de enskilda järnvägarna. De anslag, som dithills beviljats för bidrag till anordnande av skyddsrum, syntes vara tillräckliga för att tillgodose hela det föreliggande behovet beträffande skyddsrum av nu angivna slag.

Med avseende å kostnaderna för anordnande av skyddsrum för gatutrafikanter meddelar utredningen, att luftskyddsinspektionen i en den 5 september 1939 dagtecknad promemoria anfört följande.

Det förutsattes, att offentliga skyddsrum endast behövde anordnas i städer med mer än 10,000 invånare. Den sammanlagda folkmängden i dessa städer uppginge till 1,800,000 personer. Vid krigstillfälle kunde folkmängden på grund av vidtagna åtgärder för utrymning och genom den befolkningsminskning, som bleve följden av allmän mobilisering, beräknas till cirka $\frac{2}{3}$ av 1,800,000 eller 1,200,000. Vidare kunde beräknas, att endast viss del av de ifrågavarande städerna hade sådan bebyggelse och sådan trafiktäthet å respektive trafikleder, att offentliga skyddsrum erfordrades. Om hänsyn toges därtill, torde en reducerad befolkningssiffra böra läggas till grund vid beräkandet av antalet erforderliga skyddsplatser; förslagsvis $\frac{2}{3}$ av 1,200,000 eller 800,000.

Frågan för hur stor del av befolkningen offentliga skyddsrum borde planeras, hade varit föremål för särskilt bedömande, och hade därvid bland annat legat till grund de uppfattningar, till vilka man genom försök under luftskyddsövningar kommit i de större europeiska länderna. Det syntes nödvändigt, att offentliga skyddsrum anordnades för 4 procent av det förut angivna invånarantalet 800,000, eller sålunda för 32,000 personer. Kostnaderna per skyddad person syntes icke böra sättas lägre än 90 kronor, varför medelsbehovet för de offentliga skyddsrummen kunde beräknas uppgå till 2,880,000 kronor.

Denna siffra avsåge ett första på enklaste sätt genomfört utbyggande av skyddsrummen med användande i största möjliga utsträckning av befintliga byggnader och med största möjliga decentralisation av de skyddssökande som vägledande princip.

Utredningen förklarar, att utredningen anslöte sig till den av luftskyddsinspektionen uttalade åsikten, att behov av skyddsrum för gatutrafikanter som regel torde föreligga endast i samhällen med mer än 10,000 invånare. Inom mindre samhällen torde antalet vägfärdande, som ej vid flyglarm hunne uppsöka enskilda skyddsrum, i allmänhet vara jämförelsevis ringa. Utredningen tillägger, att utredningen hos inspektionen inhämtat, att inspektionens beräkningar i fråga om inrättandet av allmänna skyddsrum visat sig i stort sett hållbara. Bidragsbehovet i fråga om skyddsrum för gatutrafikanter skulle alltså utgöra $\frac{2}{3}$ av 2,880,000 kronor eller 1,920,000 kronor.

Bidragsbehovet beträffande ledningscentraler, skyddsrum för aktiv personal och skyddsrum för hjälplatser i luftskyddsorter av C- och D-klass uppskattar utredningen i enlighet med av luftskyddsinspektionen gjorda beräkningar till högst 2,100,000 kronor. Utredningen framhåller, att de framlagda kostnadsberäkningarna äro grundade på det prisläge, som var rådande före den 1 september 1939.

Yttranden över 1939 års luftskyddsutrednings förslag rörande statsbidrag för inrättande av skyddsrum.

Utredningens förslag med avseende å skyddsrummen hava i flertalet yttranden tillstyrkts eller lämnats utan erinran. I vissa yttranden hava emellertid erinringar framställts. Jag vill här redogöra för dessa yttranden till

den del de avse frågan om statsbidrag för inrättande av skyddsrum. I några yttranden framhålles, att skyddsrum borde helt bekostas av det allmänna, medan i andra yttranden uttalas, att så borde vara fallet åtminstone beträffande allmänna skyddsrum. Företrädare för den förra meningen äro *Sveriges fastighetsägareförbund* och *hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund*, för den senare *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus län samt Gotlands län* ävensom *luftskyddscheferna i Göteborg och Visby*. *Luftskyddschefen i Mjölby* framhåller, att i orter, som blivit luftskyddsorter endast på den grund att vissa statliga anläggningar funnes där, staten ensam borde svara för kostnaderna för inrättande av offentliga skyddsrum.

Spörsmålet huruvida icke statsbidrag som regel borde utgå även för inrättande av andra skyddsrum än allmänna har behandlats i några yttranden. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anser statsbidrag böra utgå även för skyddsrum, som kunna vara anordnade för att upptaga personer, som bo i hus, i vilka skyddsrum ej äro inrättade. *Länsstyrelsen i Uppsala län* ifrågasätter statsbidrag för enskilda skyddsrum, om de äro avsedda för ett större antal personer. *Vattenfallsstyrelsen* anser, att icke statliga kraftföretag i fråga om statsbidrag till skyddsrum borde jämnställas med kommunerna.

Beträffande frågan om statsbidragets storlek anför *statskontoret*, att det icke syntes tillräckligt motiverat, att statsbidrag till skyddsrum för gatu-
trafikanter skulle utgå med $\frac{2}{3}$ av kostnaderna. Kommunernas intresse av att ordna skyddsrummen, så att de i fredstid kunde utnyttjas såsom lagerlokaler och dylikt, kunde därigenom minskas. Statsbidrag borde därför beträffande sådana skyddsrum bestämmas till i allmänhet hälften av kostnaderna, med rätt för Kungl. Maj:t att i undantagsfall bevilja högre bidrag dock högst $\frac{2}{3}$. *Länsstyrelsen i Blekinge län* samt *drätselkammaren och luftskyddschefen i Karlskrona* anse, att bestämmelse bör införas om obligatoriskt statsbidrag med minst $\frac{2}{3}$ av kostnaderna. *Medicinalstyrelsen* har särskilt uppehållit sig vid frågan om anordnande av skyddsrum vid beredskaps-
sjukhus och därtutinnan framhållit, att kostnaderna såvitt anginge landsting eller kommun tillhöriga sjukhusbyggnader borde bestridas delvis av statsmedel och delvis av huvudmannen samt att minst $\frac{1}{3}$ borde gäldas med statsmedel. Kostnaderna åter för skyddsrum inom sådana annexlokaler till beredskapssjukhus, vilka i fredstid icke hade karaktär av sjukhus, borde helt åvila statsverket. *Luftskyddschefen i Eskilstuna* anser, att statsbidrag borde utgå även för anskaffning av materiel till skyddsrum, även om dessa ej för närvarande inrättades, medan *luftskyddschefen i Katrineholm* framhåller, att det i vissa fall syntes tveksamt, om statsbidrag skulle utgå för till skyddsrummen hörande anordningar, exempelvis beträffande anordningar för reservbelysning och reservström. Slutligen föreslår *länsstyrelsen i Kronobergs län*, att statsbidraget borde beräknas å den verkliga kostnaden, såvida denna icke överstege den beräknade, men att tilläggsbidrag borde kunna utgå för merkostnad, som föranletts av ökade arbetskvantiteter eller vederbörligen godkänd ändring av arbetsplanen. *Länsstyrelsen* förordar ock, att sådan

jämkning av statsbidraget, som föreslagits i 4 § andra stycket av sakkunnigförslaget, borde få förekomma, därest det kunde förväntas, att skyddsrummet — även om det ej medförde inkomst — komme att bli till stadigvarande nytta för fastigheten. Därjämte ifrågasätter länsstyrelsen om icke samma bestämmelse borde gälla även när fråga vore om ändring av befintlig lokal, åtminstone för det fall, att det vore uppenbart, att skyddsrummet bleve till stadigvarande nytta för fredliga ändamål.

Beträffande skyddsrummens beskaffenhet hava *länsstyrelsen i Gotlands län* och *luftskyddschefen i Visby* anmärkt, att man icke, på sätt utredningen förordnat, såsom regel borde föreskriva, att statsbidrag endast finge utgå till gastäta skyddsrum. Denna bestämmelse vore alltför sträng.

Vad angår handläggningen av ansökningsärendena ifrågasätter *luftskyddschefen i Borås* om ej föreskrift borde meddelas, att yttrande över ansökan om statsbidrag borde avgivas av vederbörande luftskyddschef och länsstyrelse, medan *försvarsassistenten i Malmöhus län* anför, att statsbidragsansökan borde bli föremål för yttrande av länsstyrelsen. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* anser, att det slutliga fastställandet av statsbidragsbeloppet borde kunna verkställas av luftskyddsinspektionen.

Till sist framhåller *järnvägsstyrelsen*, att, där fråga vore om bidrag till anordnande av skyddsrum för enskild järnvägsanläggning, statsbidragsansökning borde ingivas till Kungl. Maj:t genom förmedling av järnvägsstyrelsen och ej genom förmedling av luftskyddsinspektionen samt att i sådant fall den granskning av räkenskapssammandrag, som enligt sakkunnigförslaget skulle verkställas av inspektionen, borde företagas av järnvägsstyrelsen. Sistnämnda ämbetsverk syntes nämligen vara i stånd att såväl lättare som snabbare utföra den prövning, varom här vore fråga.

Tidigare propositioner till 1940 års riksdag m. m.

I *proposition den 4 januari 1940, nr 2*, har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att för civilt luftskydd: bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor. Jag framhöll i propositionen, att jag ännu icke varit i tillfälle att taga definitiv ställning till de av 1939 års luftskyddsutredning i skyddsrumsfrågan avgivna förslagen, men att jag dock ansåge, att det återstående medelsbehovet för bidrag till kommuner för anordnande av skyddsrum preliminärt kunde uppskattas med utgångspunkt från utredningens beräkningar i ämnet. Av de medel, som alltså ytterligare syntes erforderliga i ämnet, borde lämpligen å tilläggsstat II för löpande budgetår anvisas 2,000,000 kronor.

Det sålunda äskade anslaget har anvisats av riksdagen.

Därjämte har Kungl. Maj:t i förut omförmälda *proposition den 19 januari 1940, nr 18*, i huvudsaklig överensstämmelse med luftskyddsutredningens förslag i ämnet, förordnat intagande i 11 § luftskyddslagen av en bestämmelse om skyldighet för kommun att i vissa fall inrätta skyddsrum. Sålunda föreslogs i propositionen ett stadgande av innehåll att, därest Konungen be-

träffande viss ort finner erforderligt, att inom orten inrättas skyddsrum, i vilka vid luftanfall kan beredas plats åt personal, som har att leda eller fullgöra luftskyddstjänst berörande orten i dess helhet, åt personer, som omhändertagas vid hjälpplatser, eller åt vägförande och andra, som uppehålla sig utomhus på allmänna platser. Konungen må ålägga vederbörande kommun att inom nämnda ort anordna dylika skyddsrum.

Beträffande frågan om statsbidrag för inrättande av skyddsrum har jag i nämnda proposition uttalat, att jag godtog utredningens förslag, att staten som huvudregel skulle lämna bidrag till inrättande av allmänna skyddsrum samt att bidragets storlek skulle bestämmas till i regel två tredjedelar av kostnaderna. Jag framhöll emellertid, att därvid en noggrann prövning finge verkställas och hänsyn tagas till den värdestegring, som på grund av inrättandet av skyddsrum i vissa fall otvivelaktigt kunde uppstå.

Riksdagen har, på sätt framgår av riksdagens skrivelse den 14 februari 1940, nr 41, bifallit det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget rörande skyldighet för kommunerna att i vissa fall inrätta skyddsrum. I skrivelsen har riksdagen däremot icke yttrat sig beträffande frågan om statsbidrag till inrättande av skyddsrum.

Kungl. Maj:t har därefter utfärdat lag om ändring i luftskyddslagen, innehållande de av statsmakterna antagna bestämmelserna.

Vidare må erinras, att Kungl. Maj:t i *proposition den 6 februari 1940, nr 43*, förelagt riksdagen förslag till lag om skyldighet för ägare av anläggningar och byggnader att anordna skyddsrum m. m. I denna proposition, som delvis bygger på 1939 års luftskyddsutrednings förslag i ämnet, har förordats införande av en mycket långt gående skyldighet för fastighetsägare att förse sina anläggningar och byggnader med skyddsrum. Sådan skyldighet skall dock icke finnas inom alla delar av riket. Enligt förslaget skulle det ankomma på Kungl. Maj:t att med hänsyn till varje särskilt områdes mer eller mindre utsatta läge avgöra, huruvida bestämmelserna om skyddsrum skola gälla för området. Dessutom skulle Kungl. Maj:t äga föreskriva, att skyddsrum skola inrättas även i fråga om anläggningar och byggnader, som ej äro belägna inom område, för vilket Kungl. Maj:t föreskrivit, att bestämmelserna i fråga skola gälla.

Propositionen har bifallits av *riksdagen*, varefter lag i ämnet utfärdats.

Luftskyddsinspektionens skrivelse den 2 mars 1940.

Rörande medelsbehovet för nästa budgetår har luftskyddsinspektionen uttalat sig på följande sätt.

Den 23 februari 1940 hade Kungl. Maj:t, som samma dag i enlighet med riksdagens beslut utfärdat lag om ändring i vissa delar av luftskyddslagen den 11 juni 1937 (nr 504), i cirkulär till samtliga länsstyrelser uppdragit åt länsstyrelserna att beträffande samtliga luftskyddsorter upprätta förslag, i vilken omfattning allmänna skyddsrum av olika kategorier borde inrättas. Först sedan här åsyftade utredning verkstälts, föreläge möjlighet till ett säkrare bedömande av anslagsbehovet till statsbidrag för inrättande av allmänna luftskyddsrum. För närvarande syntes annan utväg icke stå till buds än

att vidhålla de kalkyler, som verkställdes av 1939 års luftskyddsutredning. Inspektionen ville dock framhålla, att det belopp, vartill utredningen kommit, icke torde vara tillräckligt med hänsyn till dels de prisstegringar, som på senare tid inträffat, dels ock den omfattning, i vilken vissa orter, sedan krigshändelserna i Finland inträffat, ansett sig böra utbygga skyddsrum. För ändamålet torde — frånsett skyddsrum i hamnarna — böra beräknas ett belopp av 2,000,000 kronor.

I det anslag, som för här ifrågavarande ändamål anvisats å tilläggsstat I för innevarande budgetår, hade beräknats ett belopp av 1,000,000 kronor till statsbidrag för inrättande av skyddsrum i hamnarna. Dylika skyddsrum hade ansetts kunna inom ramen av detta belopp anordnas för omkring 15,000 personer. Stigande byggnads- och materielpriiser samt de på grund av rådande isförhållanden ytterligt försvårade och fördyrade frakterna för centraltillverkade betongblock hade emellertid medfört att de anvisade medlen visat sig vara otillräckliga för utbyggande av skyddsrumspplatser i nämnda omfattning. Kostnaderna per skyddad person torde nu få beräknas till 125 kronor mot tidigare 100 kronor. För dessa skyddsrumspplatser skulle alltså uppkomma en merkostnad i statsbidrag av 250,000 kronor. Därtill komme, att det på senare tid alltmer skärpta läget syntes tala för att skyddsrum i hamnarna borde utbyggas i något större omfattning än vad tidigare tänkts. Inspektionen föresloge för den skull, att medel beräknades till statsbidrag för ytterligare 2,000 skyddsrumspplatser med ett belopp av 250,000 kronor.

Inspektionen har därför för nästa budgetår beräknat ifrågavarande anslag till $(2,000,000 + 250,000 + 250,000)$ 2,500,000 kronor.

Med hänvisning till svårigheterna att med större grad av säkerhet beräkna medelsbehovet för statsbidrag till skyddsrumsanläggningar och med hänsyn till att statsbidrag utginge enligt av riksdagen godkända grunder och efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, har inspektionen slutligen ifrågasatt, om icke förevarande anslag lämpligen kunde givas förslagsanslags karaktär.

Departementschefen.

I likhet med 1939 års luftskyddsutredning anser jag det påkallat, att kommunerna erhålla möjlighet till statsbidrag även för skyddsrum, som av dem inrättas för gatutrafikanter. Jag anser det även motiverat, att i anslutning till statsmakternas beslut att bevilja särskilt anslag för bidrag till enskilda järnvägar för anordnande av skyddsrum statsbidrag får utgå till skyddsrum vid enskilda trafikföretag, som tjäna allmänna samfärdseln. I detta sammanhang må framhållas, att de medel, som beräknats för bidrag till skyddsrum vid hamnarna, torde få anses hava avsetts även för skyddsrum vid hamnar, tillhöriga enskilda företag. Vad beträffar kraven på skyddsrummens beskaffenhet har jag icke något att erinra mot utredningens förslag.

Statsbidrag lär som regel böra utgå med två tredjedelar av de verkliga kostnaderna. Skattetyngd kommun, vars invånare med hänsyn till kommunens utsatta läge eller andra omständigheter äro i särskilt behov av skyddsrum, bör dock kunna erhålla högre bidrag. Bidrag torde emellertid aldrig böra överstiga nio tiondelar av den verkliga kostnaden.

I kostnaden för skyddsrum inrättande böra icke inräknas utgifter för anskaffande av bänkar, stolar och liknande inventarier. Däremot torde böra

få medräknas sådana kostnader för telefon- och belysningsanläggningar m. m., vilka kunna anses nödvändiga för att skyddsrummet skall kunna användas på ändamålsenligt sätt.

Medicinalstyrelsens förslag, att kostnaderna för skyddsrum vid sådana landsting och kommun tillhöriga sjukhusbyggnader, vilka avses att tagas i anspråk såsom beredskapssjukhus, skola till en tredjedel bestridas av statsmedel, anser jag mig böra biträda. Vidare torde skyddsrum inom sådana annexlokaler till beredskapssjukhus, vilka i fredstid icke hava karaktären av sjukhus, helt få bekostas av statsmedel. Ifrågavarande kostnader torde emellertid kunna bestridas från reservationsanslaget till utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara.

Uppenbart är att i många fall ett skyddsrum kan ordnas så att detsamma i fredstid kan medföra inkomst för dess ägare. Så kan exempelvis bliva förhållandet, när ett skyddsrum är avsett att under normala förhållanden användas såsom garage. Därest inkomsten kan antagas bliva av sådan storlek, att dess kapitaliserade värde täcker en mera betydande del av kostnaderna för skyddsrummets inrättande, bör statsbidraget kunna med hänsyn härtill reduceras. Några generella regler för huru denna reduktion bör göras, synas icke erforderliga, utan torde nedsättning av statsbidraget böra ske med det belopp, som i varje särskilt fall befinnes skäligt. Principen bör givetvis vara den, att statsbidrag icke skall utgå med högre belopp än som är av omständigheterna motiverat och att man bör tillse, att skyddsrummets ägare icke genom statsbidraget erhåller en obehörig förmån.

Rätten att besluta rörande statsbidrag till skyddsrum bör liksom hittills förbehållas Kungl. Maj:t, dock med möjlighet för Kungl. Maj:t att, där så för någon grupp av ärenden skulle befinnas ändamålsenligt, bemyndiga luftskyddsinspektionen att enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter i Kungl. Maj:ts ställe utöva beslutanderätten.

De här förordade grunderna för statsbidrag böra träda i tillämpning snarast möjligt, varjämte Kungl. Maj:t bör äga befogenhet att i överensstämmelse med dessa grunder bevilja statsbidrag för redan anordnat eller påbörjat skyddsrum för gatutrafikanter.

I sina beräkningar av statens kostnader för bidrag till anordnande av skyddsrum har luftskyddsutredningen utgått från att skyddsrum för gatutrafikanter skulle behövas allenast i städer med mer än 10,000 invånare samt att i dessa städer skyddsrum skulle erfordras blott i de delar, som hava särskilt tät bebyggelse eller stark trafik. Till denna uppfattning kan jag icke ansluta mig. Icke minst den erfarenhet, som under de senaste månaderna vunnits genom krigshändelserna i Finland, synes tydligt utvisa, att man i åtskilliga fall har att räkna med behov av skyddsrum ej blott i orter med mindre än 10,000 invånare — exempelvis i ett flertal industriorter längs norrlandskusten — utan även i sådana delar av större samhällen, som ligga i periferien eller icke hava särskilt intensiv trafik. Några närmare kalkyler rörande medelsbehovet torde i nuvarande läge icke kunna uppgöras, men

tydligt är, att statsbidrag erfordras i avsevärt större utsträckning än utredningen förutsatt och luftskyddsinspektionen beräknat. För min del anser jag, att man för närvarande bör räkna med ett ytterligare medelsbehov av 5,000,000 kronor. Skulle behov av ytterligare medel uppkomma, torde hinder icke böra möta för anlitande av vederbörligt anslag å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. Vid beräkningen har jag utgått från att för statsbidrag till skyddsrum vid hamnarna skall kunna — utöver härför förut avsedda medel — användas ett belopp av omkring 500,000 kronor.

Jag förordar, att 4,000,000 kronor anvisas såsom reservationsanslag å tilläggsstat II till riksstaten för löpande budgetår samt att 1,000,000 kronor anvisas såsom reservationsanslag å riksstaten för nästa budgetår.

VIII. Hemställan.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I) godkänna av mig här förordade grunder för bidrag av statsmedel till anordnande av skyddsrum;

II) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa

dels till *Civilt luftskydd: Gasskyddsutrustning ett reservationsanslag* av kronor 7,800,000;

dels till *Civilt luftskydd: Alarmeringsanordningar ett reservationsanslag* av kronor 1,350,000;

dels ock till *Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum ett reservationsanslag* av kronor 4,000,000;

III) å riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa

dels till *Civilt luftskydd: Gasskyddsutrustning ett reservationsanslag* av kronor 2,000,000;

dels till *Civilt luftskydd: Anskaffande av viss gasskyddsmateriel för förbrukningsändamål m.m. ett förslagsanslag* av kronor 500,000;

dels till *Civilt luftskydd: Statens luftskyddsskola ett förslagsanslag* av kronor 45,500;

dels till *Civilt luftskydd: Bidrag till enskilda sammanslutningar för utbildning av luftskyddspersonal m. m. ett anslag* av kronor 240,000;

dels ock till *Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum ett reservationsanslag* av kronor 1,000,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.

*Bilaga A.***Förslag av 1939 års luftskyddsutredning till kungörelse om statsbidrag till inrättande av skyddsrum för luftskyddsändamål.**

Kungl. Maj:t har funnit gott förordna som följer.

1 §.

Har Kungl. Maj:t med stöd av 11 § 1 mom. luftskyddslagen meddelat åläggande för kommun att inrätta skyddsrum eller är det eljest beträffande viss ort med hänsyn till faran för anfall från luften, ortens storlek och förhållandena i övrigt att anse såsom angeläget, att inom orten inrättas skyddsrum, i vilka vid luftanfall skydd kan beredas åt personal, som har att leda eller fullgöra luftskyddstjänst, berörande orten i dess helhet, åt personer, som omhändertagas vid allmänna hjälpplatser, eller åt vägförande och andra, som uppehålla sig utomhus å allmänna platser, må under de villkor, som nedan stadgas, till vederbörande kommun utgå bidrag av statsmedel till anordnande av skyddsrum för dylikt ändamål.

Under enahanda villkor må, där särskilda skäl därtill äro, till ägare av anläggning eller inrättning, som är av synnerlig betydelse ur försvars- eller folkförsörjningssynpunkt, utgå bidrag av statsmedel till anordnande av skyddsrum för personer, vilka begagna sig av anläggningen eller inrättningen, jämte sådan därstädes sysselsatt personal som är erforderlig för uppehållande av driften.

2 §.

Skyddsrum skall vara så beskaffat, att det erbjuder skydd åtminstone mot splitter från bomber och andra vid explosion kringkastade föremål ävensom mot stridsgaser. Är skyddsrum beläget inom eller i omedelbar närhet av byggnad, skall skyddsrummet hava sådan hållfasthet, att det kan beräknas motstå de belastningar, som kunna uppkomma i följd av byggnadens instörtande. Där särskilda omständigheter därtill föranleda, må statsbidrag utgå jämväl till anordnande av skyddsrum, som icke är gastätt.

3 §.

Statsbidrag till anordnande av skyddsrum må utgå med två tredjedelar av verkliga kostnaden; dock högst med två tredjedelar av det belopp, vartill vid den tidpunkt då bidrag beviljas, samma kostnad skäligen kan skattas.

Där särskilda omständigheter därtill föranleda, må statsbidragets storlek bestämmas enligt andra grunder än ovan sagts.

4 §.

Statsbidrag må icke beräknas å kostnader för anskaffande av lösa inredningsföremål för de skyddssökandes bekvämlighet.

För det fall att skyddsrum inrättas annorledes än genom ändring av befintlig lokal, må statsbidrag ej heller beräknas å sådana kostnader som kunna förväntas bliva täckta genom inkomst av skyddsrummets utnyttjande för fredliga ändamål.

5 §.

Beviljandet av statsbidrag till inrättande av skyddsrum ankommer på Kungl. Maj:t.

Ansökan om bidrag skall ställas till Kungl. Maj:t och ingivas till luftskyddsinspektionen innan arbeten för skyddsrummets inrättande påbörjas.

6 §.

Vid ansökan om statsbidrag till anordnande av skyddsrum skola fogas:

- a) noggranna upplysningar för vad ändamål skyddsrummet är avsett;
- b) karta eller kartskiss, utvisande skyddsrummets belägenhet;
- c) fullständiga ritningar över skyddsrummet jämte beskrivning till dessamma;
- d) kostnadsberäkning;
- e) finansieringsplan; samt
- f) förbindelse av sökanden att med avseende å anläggandet av skyddsrummet underkasta sig bestämmelserna i denna kungörelse ävensom de föreskrifter i övrigt, som må varda meddelade av Kungl. Maj:t, att hålla skyddsrummet i sådant skick, att dess användande för sitt ändamål icke äventyras, samt att därest något av nu nämnda åtaganden icke fullgöres, i den mån Kungl. Maj:t så påfordrar, återbära uppburet statsbidrag.

7 §.

Sedan ansökan om statsbidrag inkommit till luftskyddsinspektionen, har inspektionen att efter inhämtande av de ytterligare upplysningar, som kunna vara erforderliga, med eget yttrande överlämna ansökan jämte därtill hörande handlingar till Kungl. Maj:t.

8 §.

Statsbidrag till anordnande av skyddsrum utbetalas av länsstyrelsen efter hand som byggnads- eller inredningsarbetet fortskrider; dock att en fjärdedel av det belopp, varmed bidraget högst må utgå, skall innehållas till dess Kungl. Maj:t meddelat beslut, varom i 9 § förmäles.

9 §.

Den som erhållit statsbidrag till anordnande av skyddsrum, har att, sedan skyddsrummet blivit färdigställt, till luftskyddsinspektionen insända till riktheten styrkt räkenskapssammandrag rörande anläggningskostnaderna. Inspektionen skall granska räkenskapssammandraget och låta besiktiga skyddsrummet. Föreligger ej anledning till anmärkning mot det sätt, på vilket skyddsrummet anordnats, har inspektionen att anmäla detta till Kungl. Maj:t, som därefter fastställer, med vilket belopp statsbidrag slutligen skall utgå.

Denna kungörelse träder i kraft den — — —

Kungl. Maj:t må dock i enlighet med de i kungörelsen meddelade bestämmelserna efter ansökan bevilja statsbidrag jämväl till bestridande av anläggningskostnaderna för skyddsrum, vars anordnande ägt rum eller påbörjats före kungörelsens ikraftträdande.
